IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, dnia 29 sierpnia 2018 roku

l. dz. 225/KRIA/2018/w

Pan
Artur Soboń
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

Szanowny Panie Ministrze

W imieniu członków Izby Architektów RP, bardzo dziękujemy za możliwość zapoznania się z prowadzonymi pracami nad ustawą o zawodzie architekta oraz ustawą o inżynierach budownictwa. Zaproszenie i udział reprezentantów Krajowej Rady Izby Architektów RP w spotkaniu roboczym w dniu 14 sierpnia br. w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju, pozwoliły na przeprowadzenie przez Państwa, jako autorów propozycji legislacyjnych, bezpośredniej wymiany poglądów z adresatami tych aktów prawnych. Po wnikliwej, środowiskowej analizie przedstawionych przez organizatorów i uczestników spotkania zagadnień i ich opinii, zgodnie z deklaracją, pragniemy przedstawić stanowisko, dotyczące kwestii kluczowych dla celów i skutków tworzonych zapisów prawa. Jest to szczególnie istotne ze względu na postulaty zaprezentowane przez przedstawicieli samorządu inżynierów budownictwa.

W pierwszej kolejności pragniemy wskazać na niezgodną z celem odrębnych ustaw oraz właściwym zakresem ich regulacji, propozycję Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa, dopuszczenia inżynierów budownictwa do projektowania architektonicznego w radykalne rozszerzonym zakresie tj. wszystkich obiektów o kubaturze do 1000 m^3, a więc powszechnego projektowania architektury. Izba Architektów RP od początku prac nad projektem ustawy podkreśla, że zawodem przygotowanym, uprawnionym oraz odpowiedzialnym za projektowanie architektoniczne jest i powinien pozostać jedynie zawód architekta. Wynika to zarówno z programu nauczania na studiach architektonicznych, zakresu odbywanej praktyki zawodowej, jak też zakresu obowiązującego egzaminu weryfikującego nabytą wiedzę oraz umiejętności praktyczne.

Ponadto, zawód architekta definiujemy zgodnie z wytycznymi dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych określonych dla zawodów sektorowych, do których należy zawód architekta (nie należy zaś zawód inżyniera) oraz z tezami zawartymi w uzasadnieniu do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 lutego br. w sprawie uprawnień budowlanych. W zawodach sektorowych nie przyznaje się częściowego dostępu do zawodu. W związku z tym, dostęp do zawodu architekta nie może być przyznawany w drodze „uprawnień ograniczonych", tym bardziej jeśli miałoby to dotyczyć innego zawodu. Dyrektywa wskazuje jednocześnie, że określony przez państwo członkowskie zakres czynności zawodowych architekta, może być przyznany do wykonywania przez przedstawicieli zawodów budowlanych. Można to zrobić jedynie w drodze wyjątku, polegającego na zwolnieniu określonego zakresu czynności zawodowych z wyłączności architekta. Taki model regulacji przyjęty jest w większości państw europejskich (i nie tylko europejskich).

Określenie granic dla takich wyjątków wymaga posłużenia się innymi kryteriami niż przyznawanie dotychczasowych „uprawnień ograniczonych", których udzielano w oparciu o pojęcie tzw. „wykształcenia pokrewnego". W stosunku do zawodu zaufania publicznego i zawodu sektorowego, jakim jest zawód architekta, nie istnieje pojęcie „wykształcenia pokrewnego" (lekarz, lekarz weterynarii, pielęgniarka,

00-193 Warszawa, ul. Stawki 2A Tel.: +48 22 827 85 14, Tel./Fax. +48 22 827 62 42
NIP: 525-22-28-219 Regon 017466395 Konto: PKO BP SA X O/W-wa Nr 10 1020 1013 0000 0102 0003 2359

farmaceuta, architekt). Kryterium dla ww. wyjątków może stanowić jedynie taki zakres problematyki architektonicznej i urbanistycznej, który gwarantuje, że osoba nieposiadająca kwalifikacji architekta, jest zdolna do jej podjęcia bez ryzyka szkód dla wartości wysoko cenionych, dla ochrony których wymaga się od architekta określonych kwalifikacji.

Co do zakresu ww. wyjątków to należy mieć również na uwadze, że zabudowa zagrodowa lub obiekty lokalizowane na terenie zabudowy zagrodowej nie mogą stanowić takiego wyjątku, bowiem jest to zabudowa składająca się w przeważającej części z zespołów budynków mieszkalnych i gospodarczych o złożonych relacjach urbanistycznych, krajobrazowych i funkcjonalnych, pokrywająca znaczne połacie kraju. To właśnie ta zabudowa, w decydującym stopniu, wpływa na ład przestrzenny na obszarach pozamiejskich. Niebudząca żadnych wątpliwości, negatywna diagnoza stanu polskiej przestrzeni, w dużym stopniu ma swoje źródło w funkcjonowaniu ograniczonych uprawnień w zakresie tak wrażliwego urbanistycznie i krajobrazowo segmentu naszego środowiska zbudowanego.

Tym samym, zawód architekta może być wykonywany wyłącznie przez osoby, które posiadają wykształcenie architektoniczne, a definiowany i regulowany powinien być w całości w jednej ustawie. Odpowiednio do tego, Izba Architektów RP wskazuje, aby ewentualne wyjątki co do projektowania architektonicznego, zawrzeć wyłącznie w ustawie o architektach – zgodnie z zakresem, który będzie ona regulować. Takie rozwiązanie wskazywać będzie, że są to wyjątki od zasady, które dopuszcza dyrektywa, a nie zakres (ograniczonych) uprawnień inżyniera budownictwa, które są wadliwe z konstytucyjnego punktu widzenia.

Należy w tym miejscu odnieść się również do podnoszonych w ostatnim czasie „argumentów" na rzecz zachowania status quo obecnego zakresu uprawnień ograniczonych. Podnoszona jest bowiem kwestia potencjalnego ograniczenia, przez proponowaną ustawę o architektach, rynku pracy dla inżynierów budownictwa, dostępu obywatela do usług projektowych, a także zwiększenia kosztów usług projektowych. Trzeba kategorycznie stwierdzić, że są to tezy z gruntu fałszywie. Nie może być mowy o ograniczeniu rynku pracy, bowiem przepisy ustawy nie zmniejszają zasobów tego rynku, a jedynie porządkują kompetencje do udziału w nim (każdy projekt zawiera odpowiedni zakres projektów branżowych). Od dłuższego czasu identyfikowane jest natomiast postępujące ograniczenie rynku pracy architektów, poprzez zajęcie go przez inżynierów bez wymaganych kwalifikacji.

Jako samorząd zawodowy architektów nie możemy nie zauważać trudności w zdobywaniu doświadczenia w zawodzie architekta właśnie w ramach projektowania obiektów do 1000 m^3, co jest powodem, że jedynie 30% absolwentów wydziałów architektury przystępuje do egzaminu na uprawnienia, a następnie decyduje o samodzielnym wykonywaniu zawodu. Natomiast jak pokazują statystyki, dotyczące liczby osób posiadających wykształcenie inżyniera budownictwa i zdobywających ograniczone uprawnienia budowlane do projektowania architektonicznego w Izbie Architektów, liczba osób deklarujących wykonywanie czynności projektowania architektonicznego jest znikoma, i wykazuje tendencję malejącą. Dotyczy to szczególnie młodego pokolenia inżynierów, którzy od 2014 r. mogą przystąpić do egzaminu w Izbie Architektów. Warto przy tym zauważyć, że branża inżynieryjna ulega coraz większej specjalizacji, w związku z czym i rynek pracy w tym zakresie się rozszerza. Wysoko wyspecjalizowani inżynierowie budownictwa, nie są zainteresowani wchodzeniem w zakres kompetencji architekta, gdyż obszar, którym się zajmują, daje im możliwość rozwoju w ich zawodzie, a na co dzień współpracują z architektami w zespołach projektowych dedykowanych inwestycjom wymagającym wiedzy wielobranżowej. W ocenie Izby, niedopuszczalne jest natomiast podsycanie obaw obywatela widmem zwiększenia kosztów projektowania w wyniku oddania kompetencji we właściwe ręce.

Kolejną kluczową kwestią jest nadanie ww. wyjątkom właściwej konstrukcji prawnej, która zapewni objęcie inżynierów budownictwa, wykonujących w tym trybie, projekty obiektów III kategorii, odpowiedzialnością dyscyplinarną za wykonywanie czynności projektowych związanych z zawodem architekta. Nadzór nad tymi czynnościami, w tym nad posiadaniem wymaganego ubezpieczenia OC, może i powinien sprawować jedynie samorząd zawodowy architektów, zgodnie z zakresem jego zadań. Stąd też osoby, które chciałyby skorzystać z wyjątków od zasad określonych dla zawodu architekta, tj. do projektowania obiektów III kategorii, powinny być zobowiązane zarejestrować się we właściwej

okręgowej izbie architektów. Członkostwo takie byłoby ograniczone do ściśle określonego zakresu, z którego wyłączone zostałoby bierne oraz czynne prawo wyborcze, umożliwiające współstanowienie o organizacji samorządu architektów. Osoba zarejestrowana miałaby natomiast prawo korzystać z pomocy w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, jak również korzystać z ochrony i pomocy prawnej izby w zakresie wykonywanych czynności. Byłoby to również kontynuacją obecnego stanu obligatoryjności członkostwa w Izbie Architektów osób posiadających uprawnienia ograniczone do projektowania w specjalności architektonicznej, nieposiadających tytułu inżynier architekt lub mgr inżynier architekt.

Wykonywanie niektórych czynności zawodowych architekta w procesie inwestycyjnym, w zakresie określonym wyjątkami, nie jest jednak wykonywaniem zawodu architekta, w rozumieniu ustawy. Wyjątki określone w ustawie o architektach nie mogą też należeć do zakresu uprawnień inżyniera budownictwa, o których mowa jest w ustawie o inżynierach.

Należy również odnieść się do postulatu PIIB, zgodnie z którym, w ustawie o inżynierach budownictwa powinny zostać enumeratywnie wyliczone kategorie obiektów, które mógłby samodzielnie projektować inżynier. Jak argumentujemy wyżej, proces projektowania jest złożony i długotrwały, wymaga odpowiedniego doboru zespołu projektowanego, podziału w nim „ról" i przede wszystkim współpracy wszystkich jego uczestników. We wszystkich kategoriach obiektów, nie jest możliwa sytuacja, w której wszystkie czynności projektowe wykonuje wyłącznie architekt. Co więcej, jest on ex lege zobowiązany do współpracy z projektantami branżowymi, inżynierami budownictwa, którzy posiadają odpowiednie uprawnienia konstrukcyjne, instalacyjne i drogowe. Dlatego nie ma tu możliwości tworzenia innego, odrębnego katalogu kategorii obiektów, dedykowanego inżynierom budownictwa. Zarówno bowiem projektowanie obiektów sportu i rekreacji, tj. stadionów, amfiteatrów, skoczni i wyciągów narciarskich, kolejek linowych, odkrytych basenów, zjeżdżalni (kategoria V), portów, przystani, sztucznych wysp, basenów, pomostów (kategoria XXI), parkingów, placów postojowych, składowych (kategoria XXII) i innych budowli (kategoria VIII), peronów, ramp (kategoria IV) czy przedsięwzięć inwestycyjnych z pozostałych kategorii, jest istotną ingerencją architektoniczno-urbanistyczną w przestrzeń, a tym samym jej przetworzeniem. Argument o podejmowaniu rozstrzygnięć urbanistyczno-przestrzennych dostosowanych do rozwiązań technicznych i technologicznych określonych dla ww. przedsięwzięć, nie zapewni obligatoryjnej dbałości o jakość tej przestrzeni jako dobra publicznego.

Wśród pryncypiów, na które chcemy zwrócić uwagę, znajduje się również kwestia pełnienia przez architekta funkcji kierownika budowy. Nie możemy zgodzić się z argumentem PIIB, jakoby architekt spełniał na budowie bardziej rolę „menadżerską", niewpisującą się w funkcję kierownika budowy, określoną w przepisach prawa budowlanego. Architekci powinni nabywać takie uprawnienie po uzyskaniu tytułu zawodowego architekta (z uwzględnieniem współpracy w zakresie zadań, które zastrzeżone zostały dla inżynierów budownictwa, posiadających odpowiednie uprawnienia). Twierdzimy, iż architekci jako koordynatorzy i prowadzący wielobranżowe opracowania projektowe, również w zakresie realizacji inwestycji jesteśmy odpowiednio przygotowani do prowadzenia takiej koordynacji na budowie, a zwłaszcza w zakresie współpracy, dotyczącej wielobranżowych zagadnień wykonawczych, które stanowią całość funkcjonalno-użytkową realizowanego obiektu. W naszym przekonaniu należy utrzymać obecnie funkcjonujący model uprawnień do kierowania budową, z prawem dla architekta do pełnienia funkcji kierownika budowy lub inspektora nadzoru.

Zdając sobie sprawę z konieczności szybkiego skierowania projektu ustawy o architektach na ścieżkę legislacyjną, deklarujemy swoją stałą gotowość do dalszego, czynnego udziału w pracach nad projektem ustawy.

W imieniu Krajowej Rady IA RP

Małgorzata Pilinkiewicz, Architekt IARP
Prezes Krajowej Rady IARP

Wojciech Gwizdak, Architekt IARP
Sekretarz Krajowej Rady IARP